

משפט אזרחי ישוב סכסוכים מחוץ לכתלי בית-המשפט	הנחיות היועץ המשפטי לממשלה
העברת סכסוך שהמדינה צד לו לבוררות	תאריך: י"ז אלול התשס"ג, 14 ספטמבר 2003 מספר הנחיה: 6.1204 (80.000א)

העברת סכסוך שהמדינה צד לו לבוררות

הנחיה זו עוסקת במקרים בהם מתגלע סכסוך שהמדינה צד לו, בין אם טרם הוגשה תביעה ובין אם מתנהל הליך בבית-המשפט או בפורום אחר עקב הסכסוך, ונשקלת האפשרות לפנות לבוררות. יצוין כבר בפתיח, כי ככלל אין המדינה מיישבת סכסוכיה בבוררות אלא באמצעות בתי-המשפט (אין הנחיה זו עוסקת בגישור אלא בישוב סכסוכים על-ידי הכרעה). כפי שיפורט להלן, גישת היועץ המשפטי לממשלה בנושא בוררות מצמצמת ביותר.

לגבי מקרים בהם מתעורר סכסוך בגין הסכם בו קיימת תניית בוררות, תחובר הנחיה נוספת, שתעסוק בהכללת תניית בוררות בהסכם שהמדינה צד לו בעת ניסוחו ובאישור הנדרש מאת היועץ המשפטי לממשלה, לצורך קיום הבוררות בפועל.

א. סמכות להחליט על בוררות

על-פי הודעה שפורסמה בילקוט הפרסומים (י"פ 143 התשי"א, עמ' 669), הוסמד היועץ המשפטי לממשלה לחתום בשם הממשלה על שטרי בוררין. הודעה זו מסמיכה את היועץ המשפטי לממשלה, ואותו בלבד, לחתום על הסכם בוררות כאשר מבקשים להעביר סכסוך להכרעת בורר, וזאת, גם כאשר יש תניית בוררות במסגרת ההסכם בגינו התעורר הסכסוך או כאשר קיים הסכם בוררות או תניית בוררות במסגרת אמנה בינלאומית או הסכם בינלאומי.

יש לציין, כי קיימים מנגנונים נוספים לישוב סכסוכים מחוץ לכתלי בית-המשפט, וביניהם הגישור. לעניין זה ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1203 "ישוב סכסוכים שהמדינה צד להם בדרך של גישור", והשיקולים המפורטים שם להעברת הליך משפטי שהמדינה צד לו לגישור. בהקשר הנחיה זו ייאמר, כי במסגרת הליך גישור נציג היועץ המשפטי לממשלה אינו יכול להסכים כי המגשר יכריע בסכסוך כבורר, ללא הסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

ב. שיקולים למתן הסכמה לבוררות בסכסוך בין הצדדים להסכם

ככלל, על סכסוך שהמדינה צד לו להתברר בפני ערכאה שיפוטית והמדינה לא תפנה ליישוב סכסוך בדרך של בוררות. זאת, מתוך הגישה שעל המדינה, שהליך שיפוטי מאפשר לה מיצוי זכויותיה הדיוניות, לנהל הליכים על-פי סדרי דין ודיני ראיות אחידים. בנוסף, פסקי-דין של בתי-המשפט ניתנים לערעור, מקום שהדבר דרוש, בעוד שהעילות לפי חוק הבוררות, התשכ"ח - 1968 להשגה על פסק בוררות הן מצומצמות ביותר. ועוד, הוצאות הבוררות לעתים גדולות ביותר.

ג. נהלים

1) במקרים (המעטים) בהם מועלית אפשרות כי יש מקום להבאת סכסוך שהתעורר לבוררות, וטרם הוגשה תביעה, תובא הבקשה באמצעות אחד מאלה: פרקליט המדינה או משנהו, מנהל המחלקה האזרחית, מנהל מחלקת בג"ים, מנהל המחלקה לסכסוכי עבודה או מנהל היחידה להסכמים בינלאומיים במשרד המשפטים, לפי העניין, ליועץ המשפטי לממשלה.

2) הבקשה תכלול:

- (א) תיאור העובדות העומדות בבסיס הסכסוך וכן המסמכים הרלוונטיים;
- (ב) עמדת המשרד בכל הנוגע להעברת העניין לבוררות ובמקרים בהם הוגשה תביעה גם עמדת פרקליט המחוז;
- (ג) הבורר המוצע, אם ישנו, והנימוקים לבחירתו;
- (ד) כל עניין אחר החשוב להכרעה בדבר;
- (ה) טיוטה מוצעת להסכם הבוררות.

3) היועץ המשפטי לממשלה יחליט האם יש מקום בנסיבות העניין לאשר הליך בוררות ובאילו תנאים.

4) החליט היועץ המשפטי לממשלה לאשר את קיום הליך הבוררות, יועבר הטיפול מטעם המדינה לפרקליט המחוז הרלוונטי, למנהל מחלקה בפרקליטות המדינה או למנהל היחידה להסכמים בינלאומיים, לפי העניין, בצירוף כל החומר הרלוונטי.

5) במקרה של בוררות חוץ, העתק החלטת היועץ המשפטי לממשלה יועבר ליועץ המשפטי למשרד החוץ ולמנהל היחידה להסכמים בינלאומיים.

6) לעניין הנחיה זו, בוררות חוץ משמעותה כל התדיינות או מעורבות בהתדיינות בפני פורום ליישוב סכסוכים בינלאומי בו מתקבלת החלטה המשליכה על זכויות או חובות של המדינה.